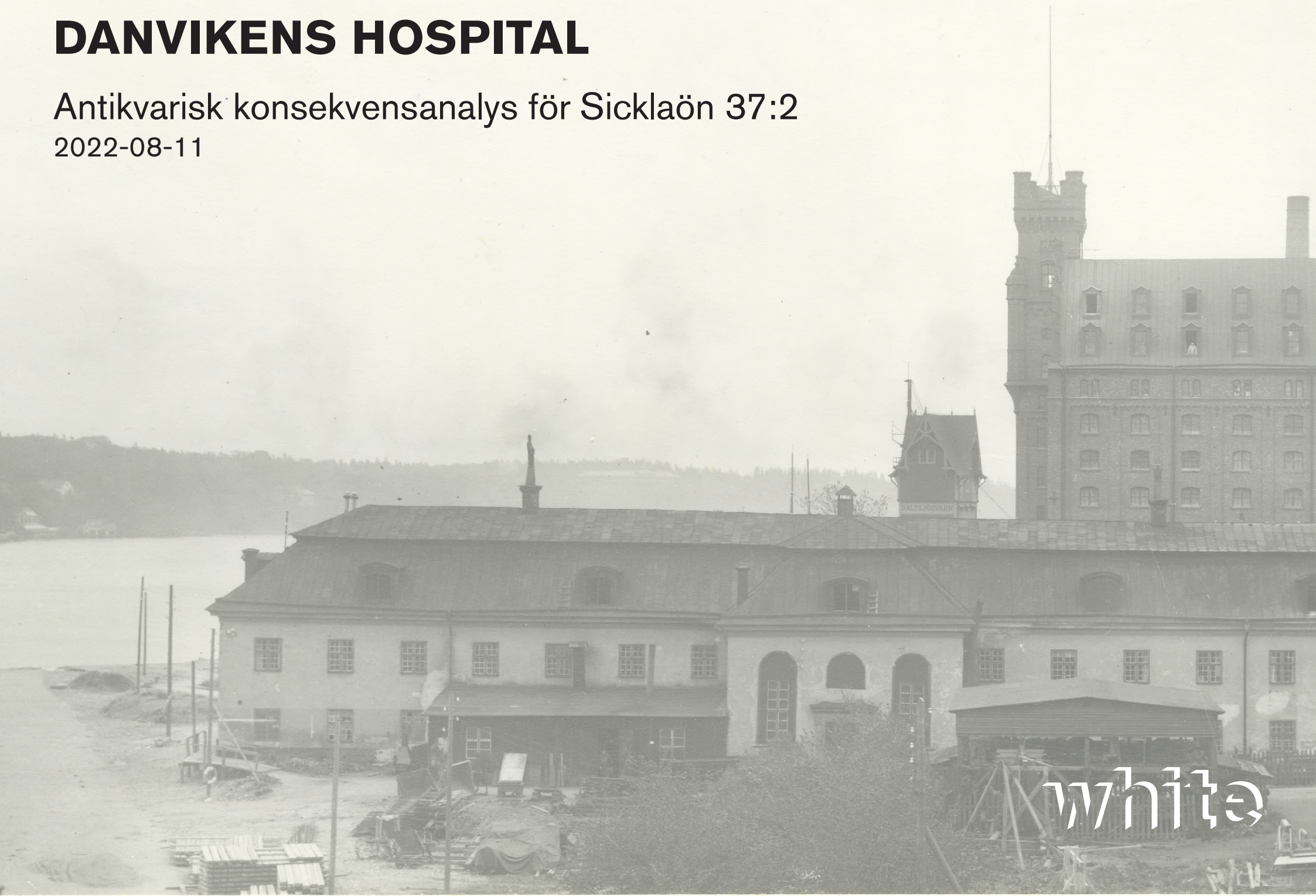
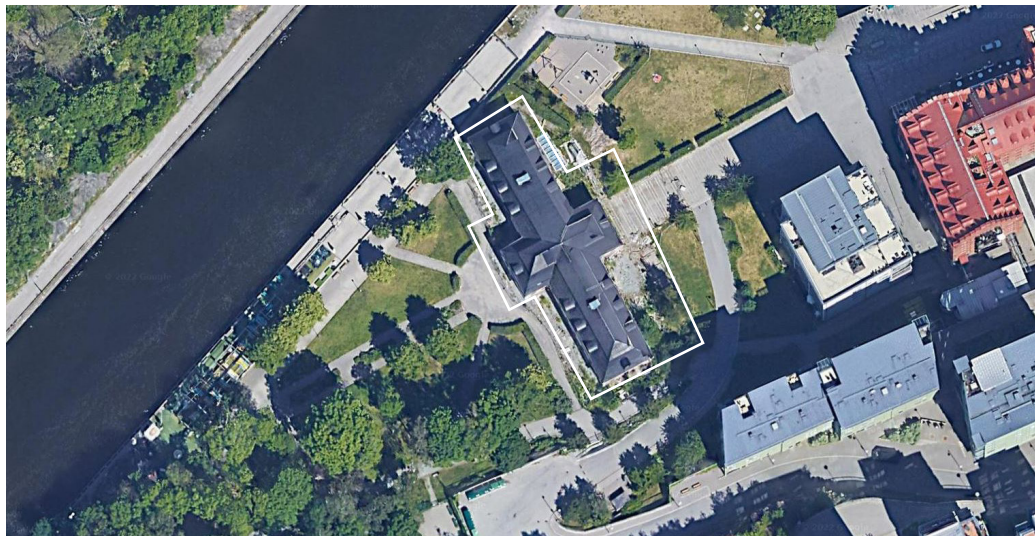
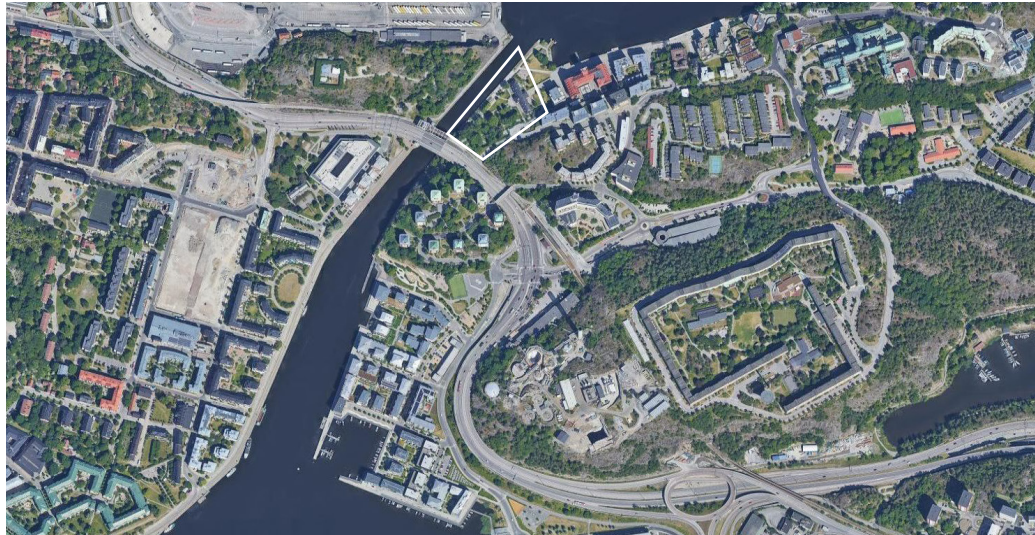

DANVIKENS HOSPITAL

Antikvarisk konsekvensanalys för Sicklaön 37:2

2022-08-11

Ursprungskälla flygfoton: Kartbild.com

Objekt	Beställare	Omslagsbilder	Ansvarig
Fastighet: Sicklaön 37:2 Kommun: Nacka Kommun Landskap: Uppland Län: Stockholms län	Gullringbo egendomar	Framsida: Foto från 1925. Fotograf okänd. Källa: Sjöhistoriska museet Baksida: Danvikens Hospital, 1917-1920. Källa: Stockholms stadsmuseum	Annika Andersson Bebyggelseantikvarie Cert.nr: C001647 White Arkitekter AB Östgötagatan 100, Stockholm Tel. +46 8 402 26 33 annika.andersson@white.se

Innehåll

UPPDRAGETS FÖRUTSÄTTNINGAR	4
KONSEKVENSANALYS	6
KÄLLOR	8

UPPDRAGETS FÖRUTSÄTTNINGAR

BAKGRUND OCH OMFATTNING

White har givits i uppdrag av Gullringbo Egendom att utföra en antikvarisk konsekvensanalys inför bygglov för ändrad användning inom fastigheten Sicklaön 37:2.

Samtliga fotografier är tagna av White arkitekter om inte annat anges. Bilder från White arkitekter är upphovsrättsskyddade och får endast användas efter tillstånd från det aktuella uppdragets uppdragsledare.

SYFTE

Dokumentet *Antikvarisk konsekvensanalys* syftar till att ge en beskrivning av vilka konsekvenser ett förslag har för kulturvärdena på platsen.

Denna konsekvensanalys avser endast den ändrade användningen och dess påverkan på de kulturhistoriska värdena. Inför startbesked kommer projekteringen fortlöpa med hänsyn på ändringar som kan behöva göras för att så långt möjligt uppfylla tekniska egenskapskrav. En särskild konsekvensanalys för eventuella fysiska ingrepp kommer därför att upprättas i senare skede.

KULTURHISTORISK KARAKTÄR ELLER VÄRDE?

I plan- och bygglagen (PBL), som reglerar hur vi bygger, görs en skillnad mellan karaktär och kulturhistoriskt värde.

Karaktären är det vi upplever när vi rör oss i en miljö, t.ex. byggnadernas placering och arkitektoniska utformning.

Det kulturhistoriska värdet är istället det vi kanske inte direkt ser, utan det som ligger till grund för varför bebyggelsemiljön eller byggnaden ser ut som den gör. För att tydliggöra skillnaden mellan karaktär och värde kan följande exempel ges:

När du tittar på en tavla utgör ramen, motivet och tavlans skick tillsammans dess karaktärsdrag. Värdet däremot ligger i om du tycker att motivet är vackert, vem som har målat tavlan samt tavlans proviniens.

Karaktärsdragen som beskriv i denna utredning är förknippade med PBL 2 kap 6 § samt PBL 8 kap 17 §. För beskrivning av bebyggelseområdes karaktärsdrag används Boverkets *Checklista karaktärsdrag* som utgångspunkt.

Det kulturhistoriska värdet som beskrivs i denna utredning hanteras i PBL 2 kap 6 § samt PBL 8 kap 13 och 17 §§.

GRANSKADE HANDLINGAR

De handlingar som ligger till grund för den antikvariska konsekvensanalysen är följande:

- Parkeringskiss, daterad 2022-06-09
- Bygglovsritning avseende ändrad användning, senaste revideringsdatum: 2022-06-13
- Granskningsutlåtande tillgänglighet, 2022-06-13

FÖRFATTNINGSSKYDD

Gällande detaljplan

För fastigheten gäller stadsplan DP 393 från 2006. Detaljplanen anger att fastigheten ska användas som hotell, museum och samlingslokaler samt restaurang och kontor. Vidare anger detaljplanen, genom en bestämmelse om skydd, att byggnaden inte får rivas samt att exteriören inte får förvanskas. Bestämmelsen om skydd anger även befintliga fasaddetaljer ska bevaras.

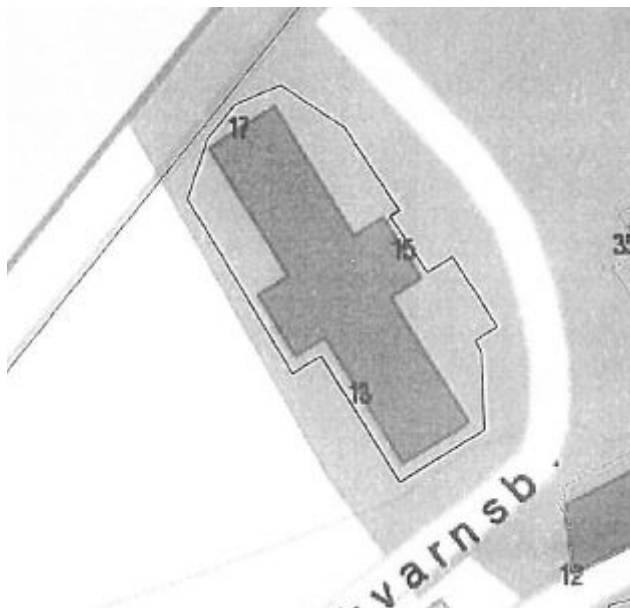
Marken runt Danvikens hospital får enligt detaljplanen inte bebyggas och allmänheten får inte utestängas från området.

Byggnadsminnesförklaring

Den aktuella byggnaden är sedan 2016 ett enskilt byggnadsminne och omfattas av skyddsbestämmelser som utfärdats med stöd av Kulturmiljölagen (KML). Även om ett bygglov inte ska prövas mot de skyddsbestämmelser som utfärdats med stöd av KML kan det vara viktigt att ha kännedom om de utfärdade bestämmelserna. För Danvikens hospital är det följande:

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadens inre får inte göras ingrepp i eller ändring av stomme, trapphus och skorstensstockar.
3. I före detta kyrksalen får inte sådana åtgärder vidtas som kan förändra den öppna rumskaraktären. Ursprunglig fast inredning ska bevaras.

4. Det område som markerats på bifogad karta får inte ytterligare bebyggas på ett sådant vis att byggnadsminnets utseende och karaktär förvanskas.
5. Byggnaden och nämnda område ska underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras på ett sådant och med sådana material att byggnadsminnets kulturhistoriska värden inte minskar.

Utsnitt av beslutet om byggnadsminnesförklaring. Den svarta linjen markerar det område kring Danvikens Hospital som är värnat.

ÖVRIGA STÄLLNINGSTAGANDEN

Översiktsplan

Gällande översiktsplan anger att byggnaden är belägen inom område med tät stadsbebyggelse. Den täta stadsbebyggelsen har alla funktioner som är typiska för en blandad stad, det vill säga bostäder, handel och kontor, skolor och förskolor, lokaler för kulturella ändamål, lokaler för vård, anläggningar för idrott och rekreation samt andra verksamheter som inte innebär betydande störning. Inom den täta stadsbebyggelsen är även tillgång till grönområden viktigt.

Fastigheten är även belägen inom riksintresse för kulturmiljövården. Förhållningssätt för den del av riksintresset som Danvikens Hospital är beläget inom tydliggörs i kulturmiljöprogrammet.

Kulturmiljöprogram för Nacka kommun

I kulturmiljöprogrammet redovisas förhållningssätt för Danvikens hospital i anslutning till Saltsjöqvarn. Följande förhållningssätt är relevanta för hospitalet:

- Områdets komplexa struktur bevaras.
- Hospitalbyggnaden bevaras eftersom det är den enda resten av det hospitalområde som tidigare låg på platsen. Befintlig utformning bevaras. Tillbyggnader och andra ändringar undviks.

KONSEKVENSANALYS

SÄRSKILT OM BYGGNADENS HISTORISKA ANVÄNDNING

Huvudbyggnaden som finns kvar än idag ritades 1719-1725 av Göran Josuae Adelcrantz, men det har funnits institutionsbyggnader på platsen så tidigt som på 1500-talet. Danvikens hospital uppfördes som ett så kallat dårhus där åldringar, spetälska och psykiskt sjuka personer inhystes. Sjukhusverksamheten lades ner 1915.

Under många år stod hospitalet tomt, men 1946 byggdes huset om för att kunna inhysa ett gjuteri. Ett snickeri tog över lokalerna 1976 men några år senare stod lokalerna åter tomma.

Under 2011 och 2012 söktes och beviljades bygglov för så kallat longstay hotell. Ombyggnationerna påbörjades men slutfördes aldrig.

Foto från ca 1915. Källa: Nacka lokalhistoriska arkiv

BYGGLOVSPLIKTIGA ÅTGÄRDER

Parkeringsplats vid östra fasaden

Sökta åtgärder:

På den sydöstra fasaden anläggs fyra parkeringsplatser varav en är en HCP-plats. I samma läge har det tidigare funnits ett beviljat bygglov för parkeringsplatser.

Konsekvensbedömning:

Parkeringsplatserna är placerade med ett litet respektavstånd från fasaden. Markbeläggningen är ännu inte definierad och utifrån gällande detaljplan finns inte heller något sådant krav i samband med ansökan om bygglov.

De eventuella markåtgärder som krävs bedöms inte påverka hospitalet. De bilar som kommer stå parkerade på den avsedda platsen kommer att skymma fasaden i viss mån men eftersom bilarna inte kommer stå parkerade under dygnets alla timmar finns möjlighet att uppleva fasaden i sin helhet. De föreslagna parkeringsplatserna bör bedömas förenliga med kulturvärdena på platsen i enlighet med PBL 2 kap 6 § och bedöms inte heller förvanska bebyggelsemiljön enligt PBL 8 kap 13 §.

Att tänka på vid förändring:

- För att säkerställa att fasaden inte körs på bör någon form av körhinder anordnas invid fasaden. Körhindret bör utformas i samråd med antikvarie och kommer kräva tillstånd från Länsstyrelsen.
- Markbeläggning bör detaljplaneras i senare skede, i samråd mellan arkitekt, sakkunnig tillgänglighet och antikvarie. Ur kulturmiljöaspekt är det dock viktigt att i huvudsak använda markbeläggning som inte består av asfalt eller stenslag.

Ändrad användning

Sökta åtgärder:

Ändrad användning från senast lovgivna användning (hotell) till besöksverksamhet samt kontor och ateljé.

Konsekvensbedömning:

I dagsläget karakteriseras interiören av de ofullbordade byggnadsåtgärder som påbörjades efter att bygglov till hotell beviljades. Den nu aktuella ansökan avser endast bygglov för ändrad användning, inte eventuella åtgärder som kan bedömas vara anmälanpliktiga. En särskilt konsekvensanalys för anmälanpliktiga åtgärder kommer att upprättas om behovet uppstår.

Den föreslagna användningen kan ses som förenlig med de användningsområden som anges i den gällande detaljplanen. Det är positivt att byggnadens bottenvåning får en publik verksamhet. På så vis ger det fler möjlighet att uppleva byggnaden som är att betrakta som både särskilt vädefull och har synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Den nu föreslagna verksamheten bedöms bättre anpassad till byggnadens kulturhistoriska värden än hotellverksamheten som är den senast lovgivna användningen.

Även användningen som kontor och ateljé, samt besöksverksamhet på vinden, bedöms vara användningar som är mer anpassade till byggnaden än tidigare lovgiven användning. Generellt innebär dessa typer av användningar inte några större ingrepp.

Den ändrade användningen innebär att lokalerna behöver tillgänglighetsanpassas i den mån det går utifrån byggnadens kulturhistoriska värden. Eftersom byggnaden är klassad som enskilt byggnadsminne,

och försett med skyddsföreskrifter, finns restriktioner kring vilka ändringar som får ske med hänsyn till just det kulturhistoriska värdet. Trapphusen och bärande konstruktioner är skyddade, därmed går det inte att göra så stora genombrott att en hiss kan anordnas. Trapphuset och delar av konstruktionen är från 1700-talet, att göra större håltagningar bedöms som förvanskande eftersom det påverkar det Byggnadsteknikhistoriska värdet. I sammanhanget måste även vägas in att Danvikens Hospital på grund av sin ålder och ursprungliga användning är unikt i Sverige, vilket gör att det byggnadsteknikhistoriska värdet är av nationellt intresse.

Vidare är kyrksalen skyddad, att montera en hiss i det öppna utrymmet innebär att rummets karaktär förvanskas eftersom avläsbarheten av rummet som en stor öppen volym minskar avsevärt. En hiss i kyrksalen skulle även innebära att upplevelsen av rummet som en tidigare gudstjänstlokal blir svårare att avläsa.

Med hänsyn till byggnadens höga kulturhistoriska värden, samt byggnadens skyddsföreskrifter, bör avsteg från krav på tillgänglighet kunna medges, i enlighet med PBL 8 kap 7 §.

Att tänka på vid förändring:

- Samtliga interiöra ändringar ska bevakas av sakkunnig kulturvärden.
- Eventuella interiöra ändringar kräver tillstånd av Länsstyrelsen.

SAMMANTAGEN BEDÖMNING

De föreslagna parkeringsplatserna är planerade för att inverka så lite som möjligt på upplevelsen av byggnaden. Samtidigt innebär parkeringsplatserna att tillgängligheten förbättras utan att göra åverkan på kulturvärdena på platsen.

Att ändra användningen från hotell till besöksverksamhet, kontor och ateljé bedöms som positivt för kulturvärdena. De nu föreslagna verksamheterna innebär att allmänheten får ökad tillgång till byggnaden, vilket resulterar i ett mer tillgängligt kulturarv. Det är positivt att det går att ordna RWC och full tillgänglighet på entréplanet utan att byggnadens höga kulturhistoriska värden minskar. Vidare är det positivt att de föreslagna åtgärderna inte är av sådan karaktär att de innebär några stora ingrepp i byggnaden.

Sammantaget bedöms de föreslagna åtgärderna vara förenliga med hanteringen av kulturvärdena på platsen i enlighet med PBL 2 kap 6 §, förbudet mot förvanskning enligt PBL 8 kap 13 § samt kravet på varsamhet enligt PBL 8 kap 17 §

Källor

LAGRUM

Plan- och bygglagen (2010:900), PBL

Miljöbalken (1998:808), MB

Boverkets Byggregler (BBR)

Kulturmiljölagen (1988:950) KML

ARKIV

Lantmäteriet historiska kartor

Bebyggelseregistret – Riksantikvarieämbetet: <https://www.bebyggelseregistret.raa.se>

Digitalt museum

Nacka lokalhistoriska arkiv

Stadsbyggnadskontorets digitala arkiv

Stockholmskällan

DIGITALA KÄLLOR

Danvikens hospital, konsekvensanalys ur antikvarisk synvinkel inför ombyggnad, Tengbom, 2012: <https://docplayer.se/15847110-Danvikens-hospital-sicklaon-37-2-f-d-danviks-hospitals-huvudbyggnad.html>

Kulturmiljöprogram för Nacka: https://infobank.nacka.se/ext/Bo_Bygga/planer_program/kulturmiljoprogram.pdf

Översiktsplan för Nacka: http://infobank.nacka.se/ext/Bo_Bygga/oplan18/oversiktsplan-hogupplost.pdf

PRATA MED OSS!

white.se
@whitearkitekter

white